

In rajon nadzornika Dreflaka obsega celi mariborski polit. okraj z 51 šolami, ki štejejo 182 razredov. (Nem. šole odštete.)

Resnici na ljubo moramo sicer priznati, da so tudi nekateri nemški nadzorniki enako obremenjeni, a večina teh — posebno na Zg. Štajerskem — ima le po 64 do 100 razredov, torej dosti ugodnejše stališče.

Omenjeno zlo je višji šolski oblasti dobro znano, saj je še pred približno dvema letoma naredila na Zg. Štajerskem iz dveh nadzorniških okolišev tri, in tudi društvo avstrijskih nadzornikov terja neprestano, naj se nadzornikom odvzame pisarniško delo, da bi se lahko intenzivneje posvečali svoji glavni nalogi, nadzorovanja šol. Uvidevajo namreč sami, da je sedanje nadzorovanje nezadostno. In to po vsej pravici!

Da se nadzornik zadostno prepriča o stanju kakkega razreda, ozir. ali je učitelj storil svojo dolžnost ali ne, je potrebno, da ostane v razredu vsaj pol dneva. Potemtakem bi rabil za enorazrednice in dvorazrednice po en dan, za trirazrednice in štirirazrednice po dva dni, za petrazrednice in šestrazrednice pa najmanj po tri dni. Pri sedanjih razsežnih nadzorniških okoliših pa je to naravnost nemogoče. Naši nadzorniki so zadovoljni, ako imajo za vsako šolo na leto en dan na razpolago. Dostikrat še tega ni, in šola ostane nenadzorovana.

Sedaj si pa predstavljajmo nadzorovanje recimo petrazredne ali šestrazredne ljudske šole v enem dnevu! Na vsak razred pride po ena ura! Bože mili! Kako pa naj prerešeta v eni uri vse predmete? Še najbolj površno ne gre, kako šele količjak temeljito? Še za glavne predmete je premalo časa, da o realijah in ročnostih niti ne govorimo! Tukaj pridejo samo brezvestneži in taki na svoj račun, ki jim je narodova izobrazba deveta briga. Tem je ljubo, da je nadzorovanje površno, zakaj marsikatera luknjica ostane prikrita, ki bi se pri natančnejšem nadzorovanju našla in v prid učeče se mladine odstranila. Marljiv, delavni, za svoj poklic vneti učitelj pa pride pri taki inspekciji „in Bausch und Bogen zu der Mittelware“, kar mu pri kompetencah mnogokrat škoduje. Pa nadzornikom pravzaprav tega ne moremo niti zameriti, saj nimajo časa, da bi mogli natančneje nadzorovati.

Škode pa nima od takega nadzorovanja samo vestno učiteljstvo, škoda ima zlasti mladina, oziroma narod, za katerega izobrazbo bi se pri vestnejši inspekciji zgodilo mnogo, mnogo več.

V interesu narodne izobrazbe je torej neobhodno potrebno, da se sedanji preobširni nadzorovalni okoliši zmanjšajo. Da olajšamo delo tistim, ki so dolžni v tem oziru potrebno storiti*), naj še v naslednjem navedemo, kako bi se dala ta zadeva izvesti, da bi se razbremenilo vseh 5 slovenskih nadzornikov precej enakomerno.

Predvsem je potrebno, da se razdeli ptujski inspektorat, ki je izmed vseh najboljirnejši. To se zgodi najbolje na ta način, da bodo tvorili okraj Ormož, Ljutomer in Gornja Radgona novi nadzorovalni okoliši s 109 razredi; ptujskemu ostane še itak 111 razredov, torej še vedno več kot dovolj.

Mariborski ozir. slovenjegraški inspektorat naj se razbremenijo na ta način, da se prvemu odvzame okraj Slov. Bistrica, drugemu pa Konjice, katera okraja naj tvorita drugi novi nadzorovalni okoliši, ki bi štel 107 razredov.

Ostala dva spodnjestajerska inspektorata naj se razbremenita z laškimi, ozir. šmarskim okrajem; omenjena okraja naj tvorita tretji novi nadzorovalni okoliši, ki bi štel 118 razredov.

Na podlagi nasvetovane razdelitve bi bili vsi nadzorniki približno enako, v razmerju s svojimi nemškimi tovariši pa še vedno „pošteno“ obremenjeni, a bilo bi jim mogoče, vsaj nekoliko natančneje opravljati svojo službo.

Sicer pa po številu prebivalstva pripada Spod. Štajerju itak tretjina šol. nadzornikov, torej od 22 najmanj 7, dočim jih imamo faktično samo pet.

*) Zveza bi bila v prvi vrsti poklicana, izprošiti stvar na merodajnem mestu; pa tudi poslanci naj bi se pobrigali za njo. — V dež. zboru kranjskem je n. pr. tov. Gangl že govoril o istih nedostatkih pri kranjskih inspektoratih. Soglasno je bila sprejeta njegova resolucija, naj vlada vsakemu nadzorniku da pisarniško pomoč: če bi vsi deželni zbori storili enake sklepe, bi naposled od sklepov morda prišlo tudi do dejanj. Zakaj pa se napredno učiteljstvo briga za to? Ker hoče imeti ves šolski stroj v redu, ker se ne boji nobene, še tako vestne in natančne inspekcije in ker hoče imeti inspektorje, neče pa biczkratov!

Uredništvo.

Ker mi je članek nepričakovano narastel, za danes zaključujem, akoravno sem šele eden edini nedostatek našega šol. nadzorstva odkril. Ob priliki torej več, ako se znabiti ne oglasi prej kak spretnejši poznavalec naših spodnjestajerskih šolskih razmer.

Narodne vezenine.

V zadnjem „Učit. Tovaršu“ je gđna. Poldka Bavdkova izpregovorila besedo, ki jo hvalim v dvojnem oziru, 1. ker izpodbuja h gojitvi narodnega vezenja, 2. ker išče stikov s Hrvaticami. V obojo svrhu opozarjam na pisateljico, gospo Jelico Belović-Bernadzikowsko, ki je iz področja hrvatsko-srbskih narodnih vezenin publicirala že celo vrsto priznanih spisov, tako eno obsežno knjigo pri „Matici Srpski“ (Novi Sad), pri Jugoslovanski Akademiji znanosti in umetnosti v Zagrebu, pri Slov. Šolski Matici (pred 2 ali 3 leti) in v „Slovanu“. Ta izredno plodovita pisateljica, ki čita popolnoma tudi slovenščino, bo rada služila Slovenkam, ki bi se obrnile do nje (Naslov: Sarajevo, Kotarski sud — okrajno sodišče).

Dr. Fr. Ilešič.

Pokvarjeni spomeniki zaslužnih slovenskih mož.

Dragi rojaki!

Podpisani odbor „Pisateljskega podpornega društva“ je dobil na svojem obnem zboru, ki se je vršil dne 16. januarja t. l., nalog, da pokrene delo, da se spominska plošča rajnega Antona Linharta na pokopališču pri sv. Krištofu popravi.

Linhart je prevedel prvi gledališki igri „Županovo Micko“ in „Veseli dan ali Matiček se ženi“ za slovenski oder; je prevedel v slovenščino „Bukve od kug in bolezni goveje živine itd.“ ter je v svoji zgodovinski knjigi: „Versuch einer Geschichte Krains“ opozoril učnjake, ki so tedaj Slovence in njihove sosedje popolnoma zanemarjali.

Pokopan je bil leta 1795. Od tedaj je spominska plošča vsa izjedena od vremenskih nepogodnosti, in hvaležnost narodna zahteva, da se oddolži svojemu budilecu s tem, da omogoči popravilo spomenika z radovoljnimi doneski.

Poleg njega je spomenik J. N. Hradcekega, ki je ob 25letnici njegovega županovanja v Ljubljani proslavil Fr. Prešeren z znano prigodnico. Obe plošči sta na istem zidu, ki je tako trhel, da grozi, da vsak čas propade. Zato je treba ta spomenik skupno z Linhartovim na novem zidu popravljenega vzdati. Poleg tega sta tudi spomenika Matije Čopa in Valentina Vodnika jako poškodovana, da je treba tudi to popraviti.

Ker pa društvo za take namene ne razpolaga z nikakimi sredstvi, se obrača vljudo do svojih in pisateljev rojakov, da blagovolijo omogočiti popravilo teh spomenikov z radovoljnimi doneski. Ti se bodo objavljali v listih in potrljal njihov prejem. Doneske sprejema gospod profesor Anton Funtek, blagajnik „Pisateljskega podpornega društva.“

Skupni stroški so proračunani na 540 kron.

Prosimo vse slovenske liste, da blagovolijo ponatisniti ta poziv.

V Ljubljani, 8. marca 1911.

R. Perušek l. r.,

predsednik.

I. Macher l. r.,

tč. tajnik.

Anton Funtek l. r.,

tč. blagajnik.

Nova politiška stranka na Štajerskem.

Iz Slovenskih gor.

V nekaterih časnikih se je že javilo o zanimivem gibanju murapoljskih kmetov. Naša dolžnost je, da pazljivo zasledujemo to gibanje, a se za zdaj zadržimo popolnoma pasivno. Hočemo videti, kaj bo iz tega. Gibanje izhaja iz kmetov samih; njih parola je, napraviti konec bratomornemu boju med liberalci in klerikalci, alias narodnjaki in zvezarji. Hočejo biti samo Slovenci kakor nekaj: „Slovenci smo veseli ljudje in se radi družimo, kar pa je sedaj postalo nemogoče, zakaj komaj dva skupaj sedeta, takoj se spreta zavoljo različnega

politiškega naziranja“. — Temu boju napraviti konec, to je smoter njihovega stremjenja. Tudi inteligenca: učitelje, duhovnike itd. hočejo imeti med seboj. Ti bi jih na tej novi poti vodili. „Odkar se je začel ta hud boj med strankami, ne pridemo Slovenci nikamor dalje; obe stranki morata odnehati.“ In res so se znašli na tem shodu stebri kmečke Zveze, pa tudi goreči narodnjaki. Izvolil se je na zadnjem, t. j. drugem, zborovanju v Križevcih na Murskem polju odbor, ki ima v tem smislu izdelati natančnejši program, določiti ime nove stranke in sklepati glede strankinega glasila. Kar se imena tiče, bi jim morebiti rekli „novi konservativci“ v nasprotju starokonservativcem „Slogašem“, ki se jim tudi ne morajo pridružiti.

Ko so imeli prvi sestanek, jih je takoj napadel „Slov. Gosp.“, češ, da je to gibanje liberalno. Vsi ti dosedanja pojavi, osobito pa, ker ta stvar izvira iz pristno kmetijskega stanu, vse to je povod, da so oči vsega Spodnjega Štajerja danes obrnjene na Mursko polje, to dosedaj najbolj črno zvezarsko satrapijo.

Prerokovati, kake nasledke bo imel ta pojav za ostali Štajer, je danes težavno. Značiti, da se bo to gibanje razširilo ne le čez ves Sp. Štater, ampak bo segalo tudi prek na Kranjsko in Primorsko, in da se bodo bodoče deželne in državnozbornske volitve vršile v tem znamenju. Mi učitelji pa, kakor rečeno, bodimo pazljivi, a previdni ter ne silimo v ospredje, ampak prepustimo kmetom, naj si sami ustvarijo položaj, ki prija njihovem okusu. — c.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo nedeljo 12. t. m. ob pol 2 uri popoldne v prostorih „Učiteljske tiskarne“ svoj letni redni občni zbor. Kljub lepemu vremenu in znanaj preobloženosti s postranskim delom, brez katerega bi učiteljstvo pri slabih plačah še živeti ne moglo, se je zbralo le malo število za stvar vnetih tovarišev. Društvo narašča od leta do leta. Letos ima že 58 članov. Tudi društvena blagajna ima prebitka 103 K 54 h, dasi je že odštet obrok za obrambni sklad družbi sv. Cirila in Metoda. Občni zbor je odboru izrekel najlepšo priznanico s tem, da ga je naprosil še vnaprej na tej poti vztrajati. Le mesto obolelega tovariša Slavka Cepudra je prevzel blagajniški posle Ljudevit Dermelj.

Po obnem zboru so se zborovalci podali na prijazno Posavje, da si svoje po neumornem trudu onemogle živce počivajo.

Dobski krožek ima svoj sestanek v soboto, dne 25. t. m., ob 3. uri popoldne pri Kuharju v Domžalah. — Ker se pogovorimo o neki jako važni zadevi, naj se napredno učiteljstvo sestanka v obilnem številu udeleži!

Štajersko.

Posavski Krožek se snide „na Jožefovo“ (nedelja dne 19. t. m.) pri tovarišu Likarju na Blanci. Skupni voz čaka ob 1. uri popoldne pri Vanicu (Zaton). V slučaju slabega vremena je Krožek isti dan ob 4. uri pop. pri Gregoriču (Krško).

Ana dr. Romihova.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v soboto, dne 25. marca t. l., točno ob 10. uri v celjski okoliški šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in razne društvene zadeve. 3. Poročilo računskih pregledovalcev. 4. Izvolitev odposlancev za Zavezo. 5. Iz svoje botanične puščice razkazuje tovariš Ivan Logar. 6. Poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu. 7. Slučajnosti. Ob 9. uri pevska vaja. Cenjene pevke in pevci prosimo točne in polnoštevilne udeležbe. Do cenjenih tovarišic in tovarišev sosednih okrajev, ki so objavili sodelovanje, se s tem še posebe obračamo z najvljudnejšo prošnjo, da se blagovolijo potruditi k tej vaji. Žrtve je res velika, a smoter je lep.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 2. marca t. l. v Gorici v dvorani „Trgovskega doma“. Predsednik pozdravi z iskrenimi besedami navzoče učiteljstvo, osobito pa g. dr. Tominšek, ravnatelja goriške višje gimnazije, g. ravnatelja Bežka, g. nadzornika Finšgerja, profesorje in gojence III. in IV. tečaja goriškega učiteljskega. Po pozdravu smo prešli takoj k III. točki dnevnega reda: „O nekaterih tokih našega pravopisa“, predaval g. ravnatelj Bežek. To za sedanji čas aktualno vprašanje je razvil g. ravnatelj kot pravi strokovnjak na tem polju ter izvajal v svojem predavanju o „skup-pisanju“ in „iskovanju“.

K. d. b. at se je zglasil g. ravnatelj dr. Tominšek. Dal je tudi on nekaj pojasnil glede pravopisa ter se je večinoma strinjal z izvajanja g. ravnatelja Bežka.

Tov. Možina povpraša g. ravnatelja, kako je pravilneje izrekli: gospa „Možinova“ ali gospa „Možina“. G. ravnatelj Bežek je bil mnenja, naj se imenuje gospe s pridevkom „ova“, ker so last gospoda, nikakor pa ne gospodičen, dokler so samosvoje. Enakih misli je bil g. dr. Tominšek.*)

Ker se nihče več ni oglasil k debati, se je zahvalil predsednik v toplih besedah gosp. ravnatelju Bežku za zborno predavanje s prošnjo, naj bi še večkrat razveselil goriško učiteljstvo s svojimi izkušnjami na jezikovnem polju.

Tudi gospod ravnatelj dr. Tominšek je obljubil, da hoče o priliki predavati, kar je učiteljstvo z velikim veseljem vzelo v znanje. Obnem se je gospod doktor prav iskreno zahvalil učiteljstvu in g. predsedniku za prijazno vabilo in sprejem.

Po odobrenem zapisniku zadnjega zborovanja je naznanil predsednik, da se je dobilo od poklicane strani zadostna pojasnila glede sprejema knezonadškofa o priliki birmovanja po deželi in sedaj ni nobenega povoda več za nesprejemanje Njegove ekselece, ako bo učiteljstvo k temu primerno povabljen.

Iz tajnikovega letnega poročila posnemamo, da šteje društvo 120 rednih članov in 1 častnega. Tekom leta so bila 3 zborovanja in 5 predavanj, in sicer:

I. „O kometih“, predaval tov. Andrija Vodopivec.

II. „Zgodovinski pouk v lj. šoli“, predaval tov. Edv. Praprotnik.

III. „Brezzični brzojav“, predaval g. nadzornik Fran Finšger.

IV. „Kmetijski tečaji z ozirom na metodiko kmetijstva“, predaval tov. Jak. Rojic.

V. Gospodinjski tečaji z ozirom na metodiko gospodinjstva“, predavala gospica Terezija Pipanova.

Blagajnikovo poročilo kaže 317 K 98 h preostanka. Pregledovalcem računov sta bila voljena tovariša Kavs in Strgar.

Ko poda predsednik še nekaj pojasnil glede pomikanja učiteljskega osobja v višje plačilne vrste in glede dragijske doklade, smo prešli k volitvi novega odbora.

Voljen je bil enoglasno stari odbor.

Učiteljsko društvo za sežanski šol. okraj zboruje dne 23. t. m. v Divači ob 10. predp. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tov. Al. Hreščaka referat: Učiteljstvo in politika. (Doneski k reviziji našega programa.) — Tov. člani in članice in prijatelje šole in učiteljstva najvljudneje vabi ter se nadeja obile udeležbe odbor.

Književnost in umetnost.

Literarna zapuščina pesnika Antona Medveda. Z ozirom na razna vprašanja, tika-joča se literarne zapuščine pesnika Antona Medveda, smo naprosili objaviti sledeče: Vsi spisi pokojnikovi so bili na dan pogreba v Turjaku spravljani v pesnikov pisalnik ter v prisotnosti njegove dedinje sestre Helene, svaka odvetnika dr. K. Janežiča in župnika F. S. Finšgarja zapečateni. Potem je pokojnikova sestra Helena vso to pismo zapuščino vzela in prenesla na Volosko, kjer je vse spise literarne vsebine izročila dr. K. Janežiču, da je o njih napravil inventar. Ta inventar in spise je dne 4. marca 1911 osebo izročil v smislu želje pokojnikove njegovemu prijatelju F. S. Finšgarju, župniku v Sori. Ta je prevzel nalogo, da jih pregleda, uredi in eventualno pripravi za tisk. Kolikor se je moglo pri površnem pregledu dognati, je večina spisov že tiskanih, samo nekaj najnovejših in nekaj najstarejših pesmi je še nenatisnjenih. Korespondenco pesnikovo pa hrani sestra Helena.

Telovadne igre. Učiteljem na ljudski šoli in otroških vrteih ter telovadnim društvom bo jako užitek zbirko telovadnih iger, ki jo je začela objavljati „Sloga“. Igre je dal na razpolago vadiateljski zbor „Mariborskega Sokola“. Zbirka izide tudi v posebnem ponatisku kot priročna knjižica.

Spisovatelj šolskih knjig v vednost. Tovariš Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem, sestavlja „Geometrijo za deške meščanske šole“. Te knjige še doslej niso imele slovenske deške meščanske šole. Torej zopet lep napredek.

Srednješolski vestnik.

** Aprobirana šolska knjiga. C. kr. ministrstvo za bogočastje in uk je odobrilo z dne 10. februarja 1911. št. 4065, slovensko učno knjigo „Kemija in mineralogija“ za IV. razred gimnazij in realnih gimnazij, ki jo je spisal dr. Vladimir Herle, c. kr. profesor v Kranju.

** Poset srbskih profesorjev v Zagrebu in v Ljubljani. Iz Belgrada nam javljajo: Društvo srbskih profesorjev je sklenilo na pravoslavne velikonočne praznike prirediti izlet v Zagreb in v Ljubljano. Profesorju II. državne gimnazije v Belgradu Zivanoviću so poverili nalogo, naj se napoti v Zagreb in v

*) So pa last očetova, torej gospodična Možinova, Tominškova itd. Ali ne govorimo tudi: Križmanov Nace, Urbanšček Lojze? Znan je tudi boj za odpravo naziva „gospodična“. Torej le „ova“.

Ureda.